

597/65

14.

Göteborg

Västra Frölunda 36,37

Västra Järnbrott

Rester av stensättningar

Inv. nr. 48575, 48576

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1962:2

Ark. Ark. Gbg. Kom.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

Rapport över undersökning av fornlämning 23:736 och 23:737
i Västra Frölunda, Göteborg.

På stadsäga 15259, helägen norr om Traneredsvägen och Västra Frölunda kyrka, i stadsdelen Västra Järnbrott i Västra Frölunda, Göteborg, undersöktes och borttogs våren 1962 två fornlämningar: 23:736 och :737 (se kartsnitt med lägesmarkeringar) ¹⁾. Undersökningen, som delvis utfördes som seminariegrävning vid härvarande institution för nordisk och jämförande fornkunskap och därefter huvudsakligen av Göteborgs arkeologiska museum, omfattade tiden 25-28/4 och 7/5-15/6 1962. Sammanlagt undersökt yta ca 300 kvm. Arbetstid: 264 arkeologtimmar och 250 grovarbetstimmor. Undersökningsledare var intendent Lili Kaelas. I övrigt deltog: a) under seminariegrävningen under ledning av fil.lic. Carl Cullberg: fil.stud. Björn Fredlund, Gunilla Hougen, Olle Lindqvist, Jarl Nordbladh, Jan Norrman, Åsa Werner samt auskultant Gudrun Fernholm; b) under museiundersökningen: fil.stud. Jan Eric Sjöberg, Jan Norrman och två grovarbetare.

Fornlämning 23:736

Läge och beskrivning

Fornlämning 23:736 var en obetydlig rest av stensättning med i ytan synliga stenar, ca 10 m i diam. och 0,3 m hög, belägen på krönet av en bergknalle 70 m ö.h. (på åsens högsta punkt). Dess yta var ojämn och formen oregelbunden; i mitten fanns en grop, ca 2 m i diam. och 0,3 m djup (ända till berggrunden) (foto 1-3). På ytan av fornlämningen låg utspridda skärvor av vit kvarts. Enligt uppgift av den 3.1.1954 i museets arkiv lär här tidigare ha funnits en mindre hällkista. Utanför fornlämningens centrala delar låg också ett par större hällar.

Undersökning: arbetsbeskrivning och grävningsiakttagelser

Efter förberedande fotografering samt uppläggande av mätsystem utlades profilerna: en i N-S och två i Ö-V. Fornlämningen avtorvades, stenen rensades, planritades, fotograferades och borttogs. Profilerna ritades och fotograferades. Området undersöktes ner till berggrunden.

Fornlämning 23:737

Läge och beskrivning

På samma ås men på en bergavsats ca 10 m lägre och 200 m söder om föregående låg fornlämning 23:737. Också den var en oregelbunden, starkt skadad stensättning, med stenar synliga i ytan; 15 m (Ö-V) x 10,37 m (N-S) och 0,5 m hög. På ytan iakttogs kvarts- (eller fältspats)skärvor.

Undersökning: arbetsbeskrivning och grävningsiakttagelser

Efter förberedande arbeten, som var av samma slag som ovan, undersöktes stensättningen ner till berggrunden. Som utgångspunkt för mätningarna har använts Göteborgs stads polygonpunkt nr 10656, med en höjd av 60,44 m över stadens 0-plan, som ligger 10,37^m under medelvattennivån.

Stenarna i anläggningen var mycket varierande i storlek, från 0,10-1,7 m stora. Efter avtorvning av gravens östra del föreföll det som om där förekom rest av fotkedja (se plan). Sannolikt är det dock ej fallet. Berget var där ganska brant och stenarna där nedanför torde vara nedrasade från gravens högre centralare del. De stora stenarna i stensättningens östra del utgjorde utfyllnaden i en djup svacka i berget. I berget under stensättningens centrala delar fanns två relativt stora och djupa klyftor (se plan över d:o), som var fyllda med jord och högre upp med jord och sten. I den norra och större klyftan (foto 11) fanns överst ett 20-25 cm tjockt jordlager och därunder ett ca 40 cm tjockt sandlager. Under sandlagret vidtog ett ca 70 cm mäktigt, närmast helsvart sotlager. Prov togs såväl av kol som av sotjord. Inne i sotlagret stod några mindre hällar. Under sotlagret vidtog sand och därunder lera. Också denna stensättning var placerad så att dess centralare del låg på den toppigare delen av en rundad uppskjutande bergknalle.

Vid undersökningen konstaterades att hela anläggningen var genomgådd av skärvor och större stycken av vit kvarts. Deras mängd ökade inåt anläggningens centrum, detta beroende på att där även jordmängden var förhållandevis större. Jämförd med fornlämning 23:736 var kvartsförekomsten här dock mindre.

I gravens centrala del förekom ett mörkt lager direkt på berget och ovanpå detta sand med stenlager (profil S 1). I en annan profil låg det mörka jordlagret med enstaka stenar i inbäddat mellan två sandskikt, det översta av dem med stenlager (profil V-ö). I detta mörka lager påträffades inget kol eller gjordes några iakttagelser, som tyder på att det hör ihop med gravens uppförande.

Fynd

Fynden koncentrerade sig i huvudsak till anläggningens centralare delar (se fyndplan), en del var dock mycket spridda. Nr 2 på fyndplanen markerar en koncentration av mycket små keramikfragment. Krukskärverna påträffades såväl på, mellan som under stenarna i stenlagret. Det är av vikt att påpeka, att inga fynd gjordes i det mörka lagret.

Bland brända ben fanns en djurtand samt ett 15-tal små fragment av en kam, ornerad med linjer, koncentriska cirkclar och punkter. I nära anslutning till kamfragmenten påträffades hartstätning. Nr 9 är bronsten, 15 mm lång och 3 mm tjock.

På olika ställen inom anläggningen påträffades bearbetad flinta. Dessutom hittades praktiskt taget i samma nivå som de förhistoriska fynden också modernt kulturmateriel (bl.a. ett knivblad, 2 nitbrickor, en kula med "hals", allt av järn).

Fyndförteckning (läge se fyndplan)

- 40576 : Nr 1. Keramik, 164 gr. Nivå - 60,45
 " : " 2. " , 341 " " - 60,43
 " : " 3. " , 126 " , från hela anläggningen
 " : " 4. Hartstätning, 23 gr. Nivå - 60,49
 " : " 5. Brända ben, 25 " " - 60,40 - 60,49
 " : " 6. " " (bl.a. tand- och kamfragment), 26 gr. Nivå - 60,47
 " : " 7. " " , 20 gr, från hela anläggningen
 " : " 8. Fragment av brynsten, 18 gr, mellan stenarna i "kantkedjan" i NV-kvadranten
 " : " 9. Bronsten, 1,5 gr. Nivå - 60,47
 " : " 10. Fragment av järnkniv, 9 gr. Nivå - 60,46
 " : " 11. Järnfragment, 2 gr. Nivå - 60,40
 " : " 12. Nitbricka av järn, 4 gr. Nivå - 60,44

- 48576: Nr 13. Nitbricka av järn, 3 gr. Nivå - 60,46
 " : " 14. Spånkärna + d:o skrapa, 30 gr, från svarta lagret i bergskrevan i N. mittsektionen
 " : " 15. Flintavslag, 79 gr, från hela anläggningen
 " : " 16. Kolprov från svarta lagret i bergskrevan i norra mittsektionen. Nivå - 58,97.
 " : " 17. Prov på kvarts, ca 3700 g, från anläggningen.

Göteborg den 16 juli 1965

Lili Kaelas

Lili Kaelas

Bilagor: 11 fotos
 8 planer och profiler

- 1) I museets tidigare korrespondens med riksantikvarieämbetet har fornlämningarna betecknats med följande GAM:s registreringsnummer: VF 338, Göt 736 resp. G 503, Göt 737. Således är VF 338 = Göt 736 = 23:736; G 503 = Göt 737 = 23:737.

Graven från S före
undersökningen.

1.

(neg.nr 5507)

B 465

3.

Detalj av centrum från S.

Graven från N före
undersökningen.

2.

neg.nr (5508)

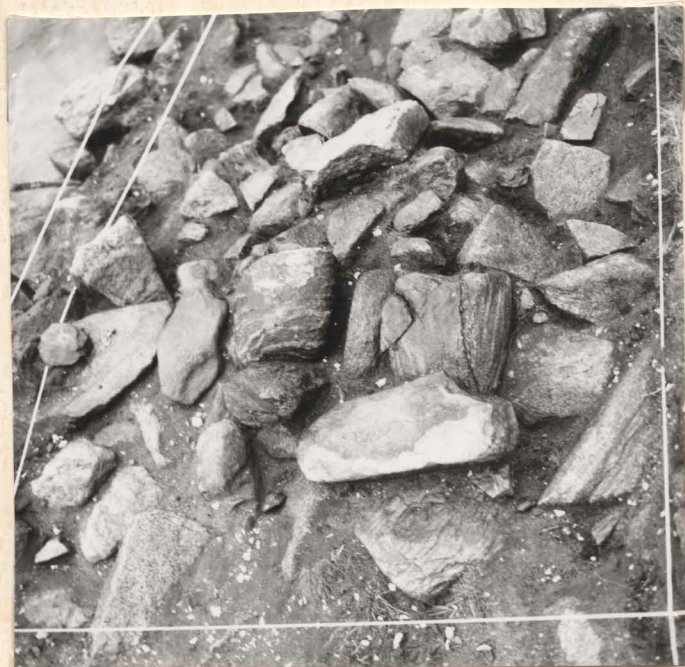
B 466

Gravens östra halva
efter rengöringen.
Från Ö.

4.

neg.nr (5523)
B 467

Östra mittsektionen/
inre delen. Från V.
Obs! kvarts i ytan
och mellan stenarna.

5.

neg.nr (5522)

B 468
neg. Saknas

6. V-profilen + profil Ö 1 från S.

neg.nr (5532)
B 469

ytterligare ett profilfoto
i låda 19 i kartskåpet
i mapp märkt:
Gbg:s område + Häländ

7.

neg.nr (5530)

8470

Platsen för graven efter under-
sökningen. Från Ö.

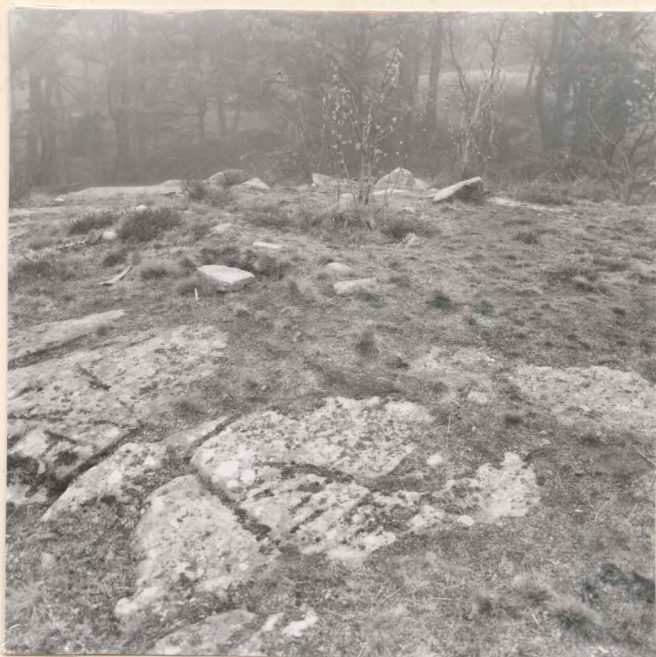

Graven från VSV före
undersökningen.

8.

neg.nr (5490)

B 471

Graven från S före
undersökningen.

9.

neg.nr (5491)

B 472

Gravens centralparti
med första stenlagret
rengjort. I förgrunden
balk S 2. Från S.

10.

neg.nr (5497)

B 473

Platsen för graven
efter undersökningen.
T.h. bergsskrevan i
norra mittsektionen.
Från NO.

11.

neg.nr (5502)

B 474

Frac 2925
2st.

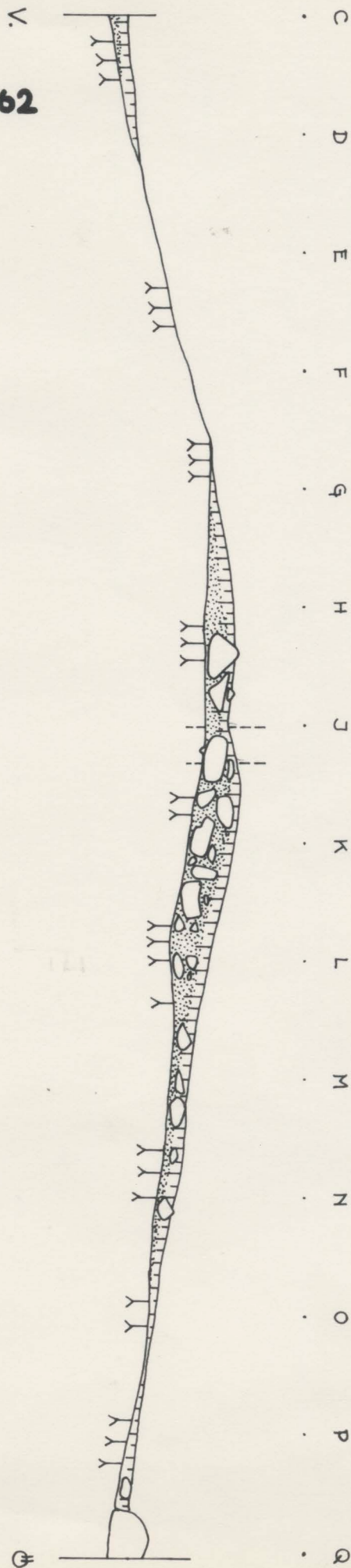
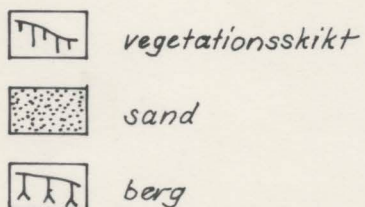
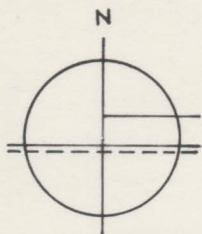
GÖTEBORG, V. FRÖLUNDA

FÖRNLÄMNING GÖT. 736

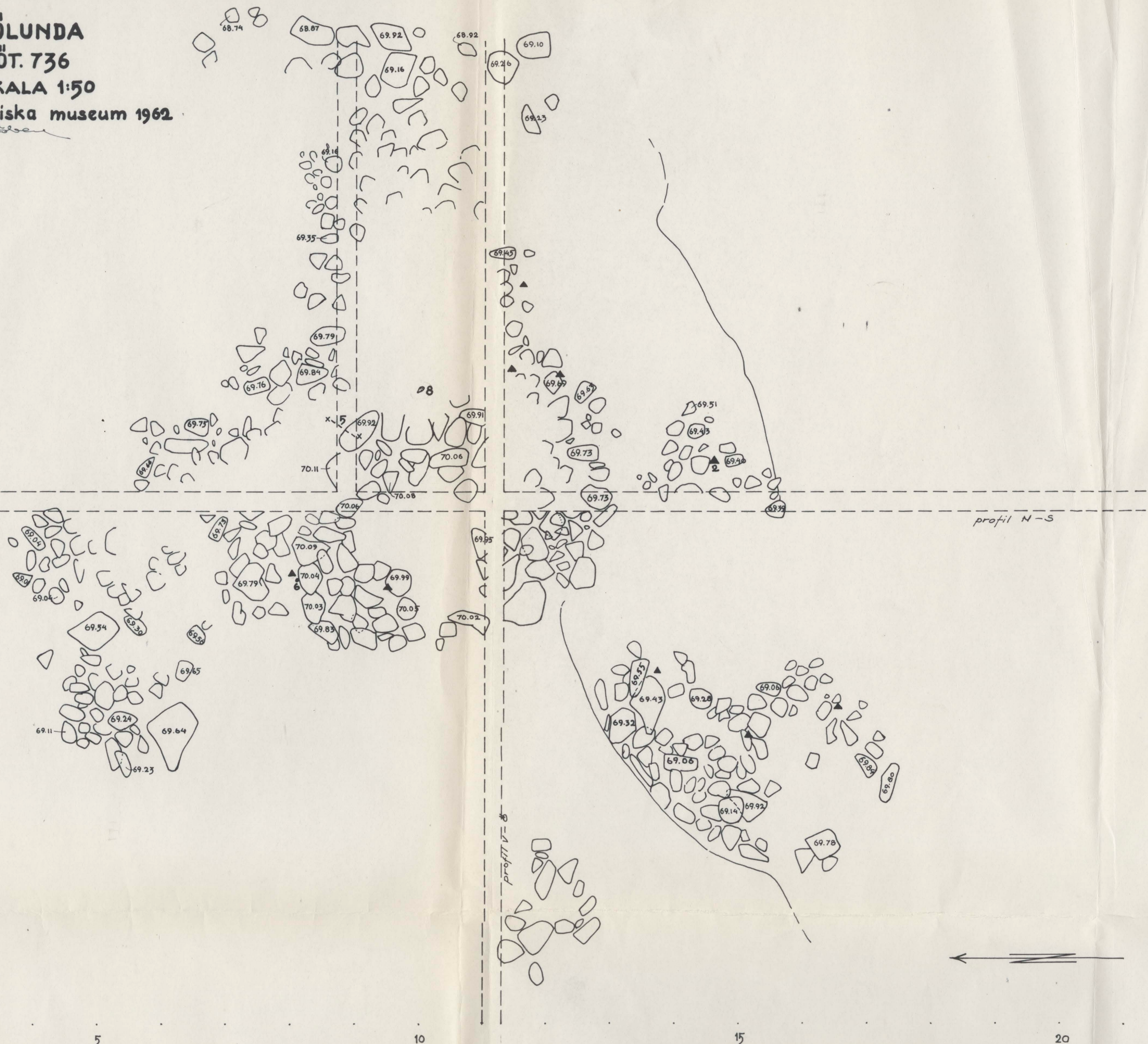
PROFIL V-Ö. SKALA 1:50

Göteborgs arkeologiska museum 1962

J. E. Spöck

- ▲ KERAMIK
- HARTS
- X BRÄNDA BEN
- 🔪 FLINTSKRAPA

+ A
 22
 · B
 · C
 · D
 · E
 · F
 · G
 · H
 · J
 · K
 · L
 · M
 · N
 · O
 · P
 · Q
 · R

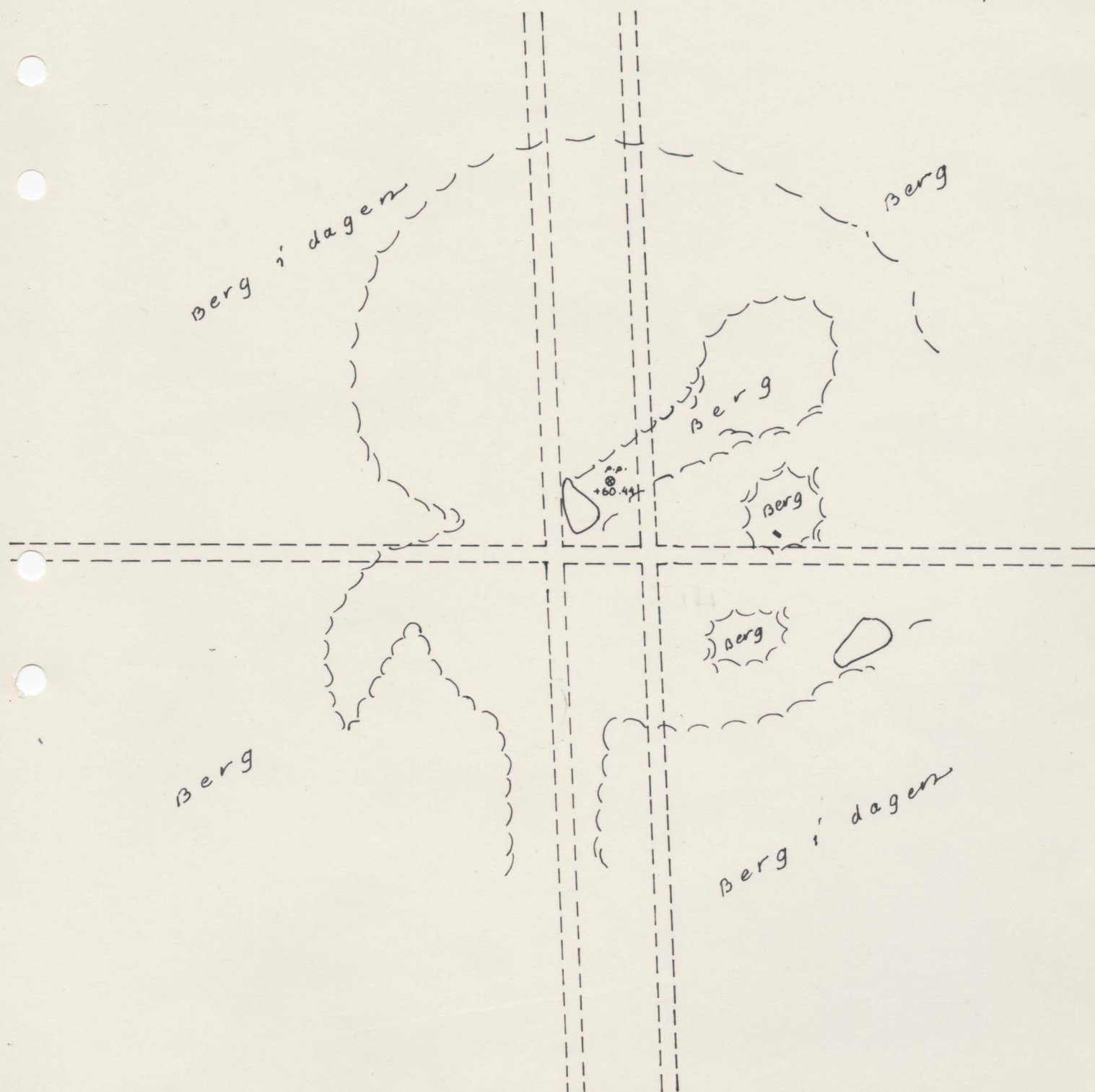
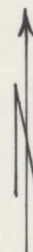
GÖTEBORG, V. FRÖLUNDA

FÖRNLÄMNING GÖT. 737

VEGETATIONSPLAN.

SKALA 1:100

Göteborgs arkeologiska museum 1962

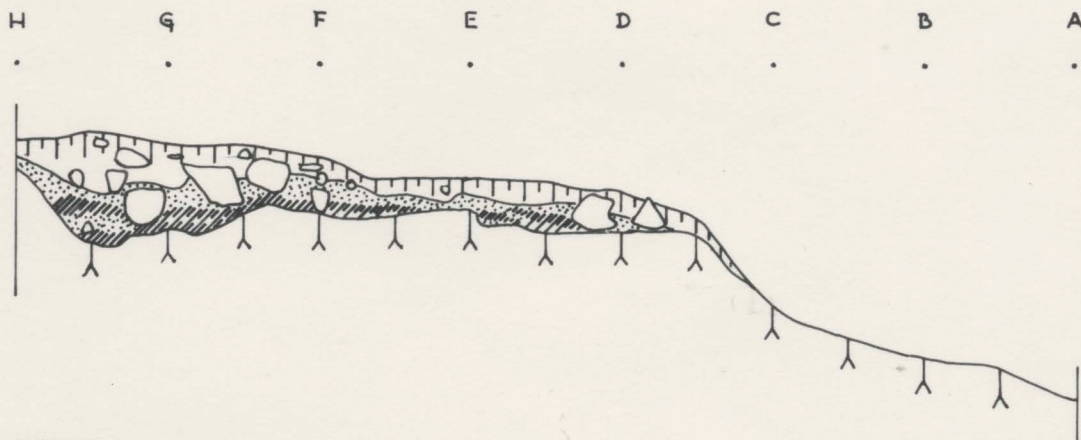
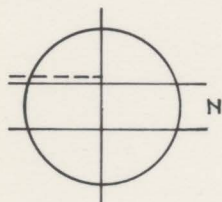
GÖTEBORG, V. FRÖLUNDA

FORN LÄMNING GÖT. 737

PROFIL S1. SKALA 1:50

Göteborgs arkeologiska museum 1962

Jonas Sten

- vegetationsskikt
- sand
- "svarta lagret"
- berg

GÖTEBORG, V. FRÖLUNDA

FORN LÄMNING GÖT. 737

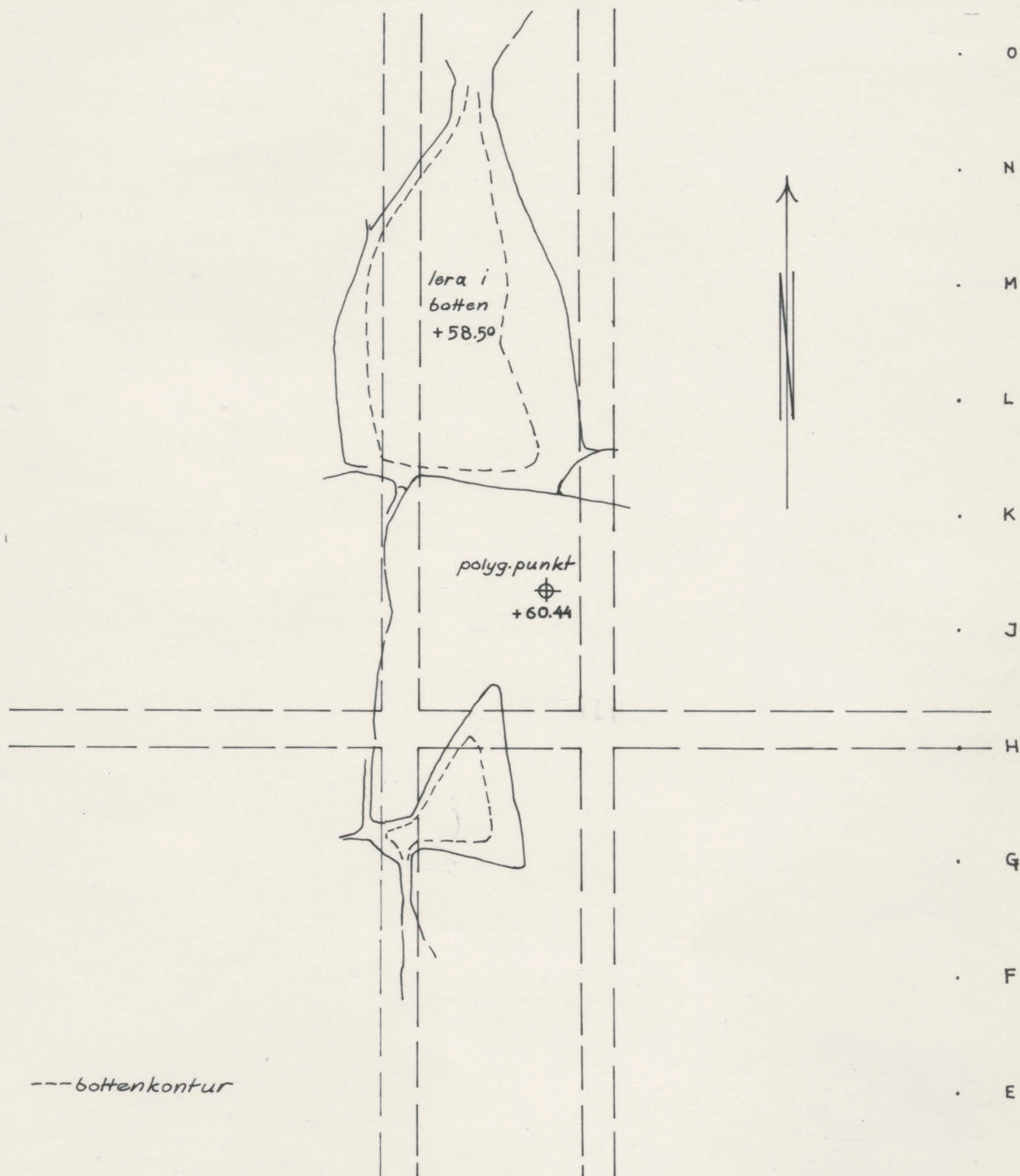
PLAN ÖVER BERGSSKREVORNA I

NORRA OCH SÖDRA MITTSEKTIONERNA.

SKALA 1:50

Göteborgs arkeologiska museum 1962

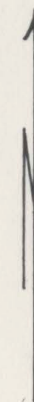
Janne Sjöberg

Göteborgs arkeologiska museum 1962

Jonas Sjöberg

- 14

Göteborgs arkeologiska museum 1962

Jane's Sore

